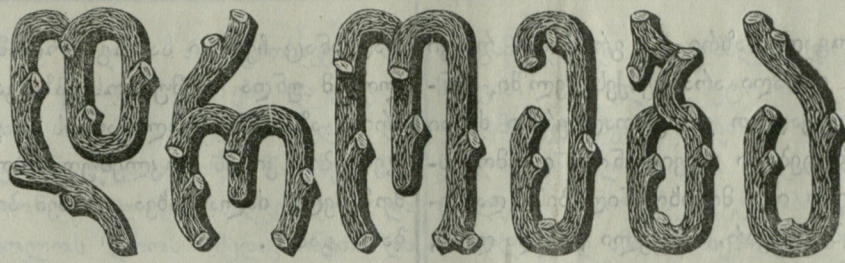

რედაქცია

სიმონსონოვის ქუჩაზე, ნაზაროვის სახლში, პირველ კლასიკურ გიმნაზიის უკან.
სედი-მანუჩი, მიიღება თბილისში «დროების» რედაქციაში, ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში.
გარეუკუნე მცხოვრებთათვის ადრესი: ВЪ ТИФЛИСѢ, 1-я редакцію «Дროба»
«დროების» ფასი
მთელის წლისა . . . 9 მან. სამის თვისა . . . 3 მან.
ქვის თვისა . . . 5 მან. ერთის თვისა . . . 1 მან.

ბაგოდის უძველესი ორშაბათის ბარდა.

ფასი განცხადებისა

სტრიქონზე რვა კაპ. განცხადება მიიღება ქარაუჭის რუსულს და სხვა ენებზე.
თუ საქმიანობა მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოკლებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს. დაუბეჭდავლ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს ავტორს.
ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპიკი

ამ თვის 16-ს მართლმადიდებელთა სასულიერო კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს სასულიერო საბჭოს მიერ გამოცემული წიგნის შესახებ.
წიგნი იმართება გადატანილი რედაქციაში. (4-2)

სტუმრები (ჩრდილოეთის საჯარო სკოლა) 11 ოქტომბერს.

პარიში. უკიდურესი მარცხენა მხარის საზოგადო კრებამ გადაწყვიტა: მოსთხოვოს მმართველობას უსუსრი შესახებ საზოგადო პოლიტიკისა, პატივს მიაწოდოს დედასა და მამას, ტიპოლოგიის სამსახურიდან დათხოვნისა და ტონიკის საქმეებისა.

პატივმოყვარეობა. სახალხო განათლების მინისტრმა 13 ოქტომბერს გაუგზავნა სამსახურული ოქტების მხრეზე ცირკულიარი, რომელიც უკვე უნდა იქონიებდეს სახალხო განათლების მინისტრის განკარგულებაში, რომელიც ამ უკანასკნელს ხანებში თითქმის უკვე წლივ ხდება უმაღლესი სასწავლებლებში დეპუტატების დაწესებისათვის, განსაკუთრებით უკანასკნელს აქცევს იმ პირების ცუდს ზედ-გავლენას, რომელიც ცუდი უკეთეს-ქვეყნისათვის გამოირიცხულ არიან სასწავლებლებიდან და კიდევ აქვს კავშირი მოსწავლე ახალ-გაზდობასთან. ეს პირნი იტყუებენ ახალ-გაზდათა ამანაგური დაწესებულებებით, კასებით,

ურთობებით სტუდენტების საქმეთა გასახელებად და სხვა ამგვარი ადგილობრივი დაწესებულებებით. იმათ კარგად იცინან, რომ მმართველობა არ შესცვლის იმ დებულებათა, რომელიც მას მიანიჭა სასწავლებლოდ თვით მოსწავლეთა სიკეთისათვის, მაგრამ ისინი გრძობენ, რომ მთელი და უწესობა იძულებულს ჰყოფს მმართველობას ბურჟუაზიის მოსწავლენი ჰრიცხოს და ეს გარემოება უკეთესობას ჩამოაგდებს ოჯახებში და საზოგადოებაში; მათი წადილი ბევრჯერ შესრულებულა; თუმცა მმართველობა ბევრჯერ ცდილა დაუვალებით და დარღვევით ემოქმედნა, მაგრამ ჯიუტობა და ახირება მთელის ამტყნა, რომელიც მოხერხებით იმალეიან მათგან გატაცებულს სემბუქი ჰკის და დაბრმავებულს ბროსს უკან, ბოლოს იძულებულს ჰყოფდა ხასტიკი ზომები ესმარა და, სხვათა შორის, მრავალი მოსწავლენი ერიცხნა. სამინისტროს მოსდის ბევრი თხოვნა უმაღლეს სასწავლებლებიდან დათხოვნილ პირთაგან, რომელიც სინანულს აცხადებენ და თხოულობენ კვლავ სასწავლებლებში შესვლის ნებართვას, მაგრამ ამ თხოვნების დაკმაყოფილება არ შეიძლება, რადგან სამინისტრო მართებულად არა რაცხს მთავრობათა, რჩევათა და კონტრენტისათა გადაწყვეტილებათ გაქმებას; უკანასკნელი კი უარს ჰყოფენ დათხოვნილთა მიღებას, რადგანაც ემინიანთ, რომ შეუძლებელია და უმორჩილობაში ერთხელ შემჩნეულთ პირთ

არ მოახდინონ მოსწავლეთა მოხრის ახალი რამ მდებარება. რადგანაც სახალხო განათლების სამინისტროს სურს დაიცვას მოსწავლე ახალ-გაზდობა დამდუშვლეთა ზედ-გავლენათაგან, ამისათვის სთხოვს იგი სამსახურული ოქტების მხრეზე უმაღლესი რწმუნებულთ გამგეობათა აუხსნან ახალ-გაზდათა ის ფიქრი და წადილი, რისთვისაც ამდგრევენ მათ; ამასთანავე საჭიროა ჩაჰკონდეტ სტუდენტებსა: 1) რომ ისინი, ვიდრემდის სწავლობენ, პოლიტიკური მოქმედნი არა, მოსწავლენი არიან; 2) რომ ისინი, როდესაც სასწავლებლებში შემოდინან დადგენილი წესებისამებრ, რომელიც იმათ წინადავე გამოცხადებათ ხოლმე, მოვალენი ხდებიან ასრულებდენ იმ წესებს და თუ არ ისურვებენ მათს შესრულებას და თავის შემავიწროებლად დაინახვენ მათ, შეუძლიანთ დასტოვონ სასწავლებლები; 3) რომ უკველივე მათს გარეშე მოთხოვნილებათ და მთავრის ექმნება მათთვისვე ფრიად სამწესრო შედეგი, რადგანაც მმართველობა იძულებულ-იქმნება უფრო დიდის დაქინებით მოსთხოვოს უეჭველი აღსრულება იმ დადგენილებათა, რომელიც სასწავლებლოდ ცნობილი არიან, და ამასთანავე იძულებული-იქმნება საჯოს ის მოსწავლენი, რომელიც მათ არ ემორჩილებიან და მონაწილეობას იღებენ მათს წინააღმდეგს მოქმედებებში.

პერატორს მისაწოდებელი გრამატები.
«ნოვოე ვრემია» იწერება — ის ხმა, რომ სართა ბეკერი ვიდაც დედა კაცმა მოკლეს, მართლებია. მკვლეელი წინად გუგინიანტკათ უთვლიდა, შეჰყვარებია პოლიციის სამსახურიდან დათხოვნილი ჩინოვნიკი, ქრდობდა თურმე და ავირავებდა მოწარულს ნივთებს სესხის კასაში; ის სრულს ჰგვახედ არ არის; მისი მიჯნური ჰსკოვის გუბერნიამი დაატუსადეს.

Table with financial data for 1883, including interest rates and bond prices. Columns include item names and values in rubles and kopecks.

«დროების» ტელეგრაფი, 13 ოქტომბერი

ქალბის ემანსიპაცია და ბ. დ. კეხელი. — ქალი გაჩენილია ჯარა — თითის-ცრისათვის და ჩვენ — კაცების სასამოვროდ. — ქალბის ემანსიპაციის საქმე ქუთაისში. — ვაცი სხვადა, ქალი სხვადა, შეუკნის დიდი ზვარი. — ქალის შრომის ძეგრიად არ უიღულობენ ბაზარში. — სამეფო წილ-რიანისა — ამ სამეფოს გამოჩენილი პედაგოგი. — გამაქეთილ-შობილებელი როზგი. — ძველი დრო და ახალი. — დეპუტატის აზრი სკოლებზე. — ოღონდაც რომ მართალს მანებს.

ქალბის ეგრედ-წოდებული ემანსიპაცია და ბ. დ. კეხელი, მშვენიერის სქესის დაუძინებელი მტერი, სწორედ სიამის-ტყუებთ მიანიჩა ჩემს კალამს.
მ. სოვო, ქალბო, მე ვარ თქვენი ჯოჯოხეთის მუგუნალი, რომ დაჰქუხა ბ. ძეხელმა, მთელი კავკასიონი, ყინულის გვირგვინის გაბრწყინებული, შეიძრა. რასაკვირველია, ბ. ძეხელს

ჯერ ამდენი არა უქნია-რა, რამდენსაც პირდებოდა კაცობრიობის სუსტს ნაწილს; მაგრამ, იმედი მაქვს, რომ დანაკლისს ეხლა შესარულებს და საქვეყნოდ გამოჩენილს კბილებს არ შეარცხვენს. მე ვიცი, ბ. ძეხელს არაფრად მოუვა ჰაშიკიში «ქალბის კითხვის» იმ რიგად გადაწყვეტა, როგორც ამ დღეებში მოხდა ჩვენს დალოცვილს ქუთაისში. წარმოიდგინე, მკითხველო! ქალბის ემანსიპაციაზედ აღძრული ბაასი მერიაპაშა წყლის ნაყვად და ლაყობად იყო გამოცხადებული ბ. ძეხელისაგან; ამავე დაწყვეტილს ემანსიპაციისაგან გამოწვეული მეცნიერული და პუბლიცისტური ლიტერატურა უაზრო ჩხირკედელაობად! ბ. ძეხელს რომ ჰკითხოთ, ქალი ჯარას უნდა ატრიანდეს და მამა-პაპურს თითის-ტარზედ ბრძრას უნდა დამღეროდესო... ჩემმა მშვენიერმა, რომ მართალსაც

ამბობს, თუ უბრალოდ არ ახირდებით!... წარმოიდგინეთ, რომ მშვენიერს არსებას, კეკლუსს, ქუტუნა თვალბიანს, ეშმაკურად მოკუმშულ კოკობ ტუჩ-კბილიანს უტირავს პაწაწკინა, ფუნთოშში ხელგებში თითისტარი და მოხდენილად, ამაყად, მაგრამ ნაზად ამართულის ტანის რხევით, მარ-ბეჭის, მომხიბვლელისა და გულს-წარბაცის, ოღონდ მენძრეულთ ძახავს აბრეშუმის ძაფს და თან თითქო ვარძიყება კიდევ თავის თავს და მოხდენილად დაპროწილებულს თითისტარს!... წარმოიდგინეთ ისიც, რომ იქვე ახლოს ოქროს ქორიანს, თმა-ხუტუქა, ვარდის ფერად გაღვივებულ ლოყებიანს, ალისფერ ტუჩებიანს დედის ერთს ტკბილად და უდარდელად სძინავს ნამდვილს ჩვენებურს აკვანში, ჩვენებურის არტაშენებით გაკრულს. აჰა, უეცრად, თითქო რაღაცამ უქბინა,

შეინძრა ეს მომავალი საყვარელი-შეილი!.. აჰა, მივარდა დედაც თავის იმედს, მიუჯდა აკვანს გვერდით და ტკბილის სირინოზის ხმით ნანა დამღერა.
მოდო და ნუ დადები, გულო, ამ გვარის სანახაიეთ! მოდი და ნუ იტყვი, რომ ქალის დანიშნულება მარტო ძაფის რთვა და ძახვა არ არისო და უსათუოდ დედად განდობა და ნანინას ლილინოა?! შენ რაც გინდა, ისა სთქვი, მკითხველო, და მე კი ხელი მიმიცია ბატ. ძეხელისათვის!.. ქალი და წიგნი, ქალი და მალალის განათლების მიღება, ქალი და ექიმობა, ქალი და სკოლის მასწავლებლობა, არა, ვის ეშმაკსა და ძირსტეს ფენის მჭამელს მოუგონია?! შოჩად, ბატ. ძეხელო, რომ ეს ერთი «წინამძღვრობა» მაინც გაგვიწიე და თუ სხვა «წინამძღვრობა», შენგან აღთქმული, საპონის ბუშტი გამოდ-

Table with 2 columns: Item name and price. Items include 'შერა, 6 ფუთი', 'ქერი, 8 ფუთი', 'ფქვილი ქვავის პურისა', etc.

თბილისი, 12 აქტობერს.

ჩვენ თვალწინ გვიდგის სასულიერო გაზეთის «მწყემსის» პირველი ნომერი, რომელზედაც საჭიროდ ვრაცხთ მოველაპარაკოთ ჩვენს მკითხველებს. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, რაც მათის მოაკლდა გაზეთი «შრომა», რომლის დროებითი ან მუდმივი შეჩერება უსათუოდ უნდა დაეტყოს ჩვენს ღარიბ ქურნალ-გაზეთობას. მნლა ამავე მათისში გამოიცა სასულიერო გაზეთი, რომელიც, რასაკვირველია, თავის სპეციალური დანიშნულების გამო ვერ იხამს «შრომის» მაგივრობას, მაგრამ მისი მნიშვნელობა და საჭიროება მეტად ცხადია, მეტადრე ჩვენის სასულიერო წოდებისათვის, რომელიც ფრიად საჭიროებს განებისათვის მარგებელს საზრდოსა. მხადია თვით «მწყემსის» რედაქციის სიტყვებიდან, რომ ამ გარემოებამ აიძულა «მწყემსის» რედაქცია გაზეთის გამოსაცემად. ჩვენში მეტად სანატრელია რიგისი ქურნალ-გაზეთების რიცხვის გამრავლება, რადგანაც მწერლობა ერთად ერთი საზოგადოებრივი ძალაა, რომლის საშუალებითაც შეიძლება ცოტათი მაინც გამოითქვას და გამოიხატოს

გა, არა უშავს-რა: უკვდავის ჰეროტრატისა არ იყოს, შენ, ბატ. ძეგელა, ამით მაინც ხომ დაიდგი «ხელთუქმნელი ძეგლი» რომ გვაუწყე პეტრებურგიდან, ქალი ბუნებას გაუჩენიაო კერისათვის და ჯარა-თითისტრისათვისაო... მომილოცავს, რომ ამ შემთხვევაში «ყარაბაღელი ლიბერალის» განუშორებელს ორ ყურს შენთან ხელი არა აქვს...

***

მუთაისმა, მგონია, პირველად გამოავლო ცხოვრების მოედანზედ ქექა-ქუხილით ქალების ემანსიპაცია. როგორ გამოავლო, მაინც და მაინც არ ვიცი და ეს კი ვუწყი, რომ ქალებმა, გიმნაზიაში კურს-შესრულებულთა, მიიღეს (ოღონდაც რომ მიიღეს მოწყალეებასავე) მასწავლებლობის ადგილები მუთაისის სათავადაზნაურო სკოლაში. მერე ოთხი ემაწვილი ქალი იოლად მოათავსეს ორს ადგილზედ (მოგვხსენებთ, რომ

საზოგადო აზრი და გრძობა, რა კი სხვა იარაღი არა გვაქვს ხელში, უნდა ვეცადოთ ეს ერთად ერთი ძალი წარმატებაში შევიყვანოთ და მოვიხმაროთ იგი მოთხოვნებისა და შეძლებისა მიერ. პირველი წრე და დასი, რომელსაც ცხოვრებაში შემოხაზული ადგილი უჭირავს და რომლის მოქმედებას საზოგადო ხასიათი აქვს, უსათუოდ საჭიროებს მწერლობის ძალას. ავიღოთ თუნდა სამღვდლოება, რომელსაც შესამჩნევი ადგილი უჭირავს ხალხის ცხოვრებაში თავის დანიშნულებისა და მოღვაწეობისა გამო; ამ წოდებასაც, უეჭველად, ეჭირება თავისი აზრების გამოხატვით გაზეთი ან ქურნალი, რომელთა საშუალებით მას შეეძლოს უფრო ნაყოფიერი ჰყოს თავისი მოქმედება და მოღვაწეობა. როგორც სჩანს, «მწყემსის» მოწინავე წერილიდან, რედაქციას ყოველივე ეს ჰქონია მხედველობაში; აი, რას ამბობს რედაქცია: «ჩვენ დარწმუნებული ვართ, ისე არაფერი არ ეხმარება ხალხის კეთილ-წარმატებას, მის ზნეობითად და გონებითად ამადლებას და მის კეთილ-დღეობას, როგორც ბეჭდვითი სიტყვა, სხვა-და-სხვა დრო გამოშვებითი გამოცემები».

მაზეთი აღიარებს ჩვენი სამღვდლოების არა-სანატრელ გონებითს მდგომარეობას და მით უფრო საჭიროდ რაცხს გაზეთის გამოცემას სამღვდლოების გონებრივ და ზნეობრივ ამადლებისათვის. იმავე წერილში გაზეთი ამბობს: «ის სამღვდლოება, რომელიც ძველ დროში მალა იდგა გონებითად დანარჩენ ხალხზე და რომლის სიტყვა-ქადაგებას დიდი გავლენა ჰქონდა ხალხზე, დღეს გაჩუმებულია და თავის სამწყსოს ზოგიერთ ალაგას ბევრად უკან ჩამორჩენილია».

ჩვენ სამართლიანად მიგვაჩნია გაზეთის აზრი შესახებ სამღვდლოების განებრივის და ზნეობრივის მდგომარეობისა, რომლის გამო გაზეთის დანიშნულებას აქვს პედაგოგიური ხასიათი. ეს სწორედ ასე უნდა იყოს,

ქალი ცოტა ადგილს იჭერს, როდესაც ვიწროობაა). ეს «ქალების საქმე» ცხოვრებით ღარიბის მუთაისისათვის მთელს ეპოქას კი არა, ვრასაც შეადგენს, ასე რომ ამას იქით, მოგახსენებენ, წელთა-აღრიცხვა აქედან უნდათ დაიწყონ. მე პირად, რასაკვირველია, სულითა და გულით წინააღმდეგი ვარ ამისი. მითი მიტომ, რომ «ყარაბაღელი ლიბერალის» სახელი არაფერი საბატოა მაინც და მაინც, და მეორეც მიტომ, რომ კაცობრიობის მომავალი, მისი ბედობალი გულთან ახლოსა მაქვს... მე ძალიან მინდა, რომ ქალებს ჰქონდეთ თურაშაულის ვაშლის ფერი ლოყები, თვალები არ ჰქონდეთ გაოლამებულნი და მუდამ დაღლილნი წიგნების კითხვაში გათენებულის დამეებით, სათვალეები არ სჭირდებოდეთ, ტანი ჰქონდეთ წერწეტი, საროსავით ამართული. ეს კიდევ არაფერი—თავი და თავი ის გახლავთ,

რადგანაც ჩვენში საზოგადოდ მწერლობამ უნდა შეიმუშაოს საზოგადოებრივი აზრი მომავლისათვის; ჯერ-ჯერობით კი ის მოკლებულია თვით-მოქმედს ძალას სხვა-და-სხვა პირობათა გამო.

როგორცა სჩანს პირველ ნომრიდან «მწყემსი» მიაქცევს ყურადღებას არა მარტო იმ საგნებს, რომელთაც შეიცავს ღვთის მეტყველება, არამედ იგი სდგას უფრო პრაქტიკულს ნიადავზე და მიაქცევს თავის ყურადღებას დროების ხასიათს და მის მოთხოვნილებას. მაზეთი ამბობს: «წმინდანი მამანი და მოძღვარნი ეკლესიისანი უფრო ეძიებენ და ითხოვენ მოძღვართა და სარწმუნოების მქადაგებლებთაგან სიწმინდესა და კეთილ მსახურებასა, ვიდრე ხორციელსა განათლებასა და სწავლა მეცნიერებასა». «შმაღლესი სასულიერო მთავრობა სამღვდლოებთაგან მაინცა-და-მაინც დიდს სწავლას არ ითხოვდა». «ამ უყურადღებობამ, ცოტა არ იყოს, ცუდი ნაყოფი მოიტანა» და სხვ. ეს სიტყვები გვიჩვენებენ, რომ «მწყემსის» რედაქცია არ წაბაძვს ზოგიერთა უცხო სასულიერო ქურნალ-გაზეთებსა და არ გაილაშქრებს «ხორციელი განათლებისა და სწავლა მეცნიერებისა» წინააღმდეგ და იკისრებს მხოლოდ სასულიერო წოდების განებრივს და ზნეობრივს წარმატებისათვის სამსახურს, მის კეშმარტ მოთხოვნილებათა ასრულებას და მდგომარეობის გამოკვლევას.

რაცა შეეხება «მწყემსის» პირველ ნომრის შინაარსს, უნდა ვსთქვათ, რომ იგი მრავალნაირია და საინტერესო სამღვდლოებისათვის. მით გამოცემა სუფთა და ლამაზია, მხოლოდ აქა-იქ წერილებს ეტყობა ენის უსწორ-მასწორობა, მაგალითად, ვკითხულობთ: «ავტორებთაგან, სამღვდლოებთაგან» და სხვ. და სხვ. ცხადია, რომ ამ გვარი ფორმები ქართულ, გრამატიკის წინააღმდეგია; უნდა ითქვას: ავტორთაგან ან ავტორ-

რომ მე მინდა... ჰო, მინდა, რომ თავი ჰქონდეთ ვატენილი არა რალაცა და ვილაცა მოკლილი კაცების თეორიებით, პრინციპებით და «დაწყველილის თანამედროვე კითხვებით» და თუნდაც საკუთარს აზრებითაც «მალას მატერიებზედ», არამედ მარტო იმ კეთილ-შობილის და კეთილ-საიმედო ფიქრებით, თუ როგორ გვასიამოვნონ ჩვენ—კაცები, როგორი საქმელები გავაკეთონ, როგორ მოგვასვენონ ტკბილად, როგორ შეინახონ თავიანთი ლოყები, თვალები, ტუჩ-კბილი და თმა-წამწამი, რომ ჩვენი ესტეტიკური (პირუტყული არ გეგონოთ) გემო მუდამ დაკმაყოფილებული იყოს... აი, მაშინ მითხარი, თუ რა წარმატებაში და აღყვავებაში წავიდეს მთელის კაცობრიობის ცხოვრება, თორემ ახლა, აბა, რა ხეირი დაგვეყრება, როდესაც (აი კი დასწყველს ღმერთმა) ეს ქორთა-ქორთა არსებანი, რომელნიც ჩვენის სია-

რებისაგან; ქართულს გრამატიკაში მრავლობით რიცხვს თქვი დაბოლოება აქვს და რაზრეცქს... შეცდებებს ერთს სიტყვაში შეუძლებელია.

ბოლოს, ვისურვოთ «მწყემსისათვის» წარმატება და ერთგულება იმ დედა-აზრისა, რომელიც თავის დროსაზე რედაქციას ზედ წაუწერია; მოვაგონოთ რედაქციას, რომ ეს გარემოება უმთავრესი პირობაა იმის გაზეთის წარმატებისათვის.

შინაური შრომისა

წრეულის მბილისის რეალურ სასწავლებელში ოც-და-ათმა გაათავაკურსი. ამ ოც-და-ათში, როგორც შეეიტყეთ, მხოლოდ ოთხს გაუკვალავს გზა და უმაღლესს სასწავლებელში შესულა, დანარჩენებს უმაღლესი სასწავლებელი არა ღირსებიათ. აქვე საჭიროა გამოვაცხადოთ, რომ ამ დღეებში რეალურ სასწავლებლების თაობაზედ ერთი შეცდომა მოგვივიდა: რუსეთის განყოფილებაში, ვითომ ამ სასწავლებლებიდან კურს-შესრულებულებს ნება მისცემოდეთ უნივერსიტეტში შესვლისა. ჩვენი ცნობა მხოლოდ ჭინღანდის რეალურ სასწავლებლებს შეეხებოდა და არა საზოგადოდ რუსეთის რეალურ სასწავლებლებს.

მხენის რკინის გზის კამპანია და შალაქის საბჭოს შუა შეტაკება მორიგებით გათავდა. კამპანიას უნდოდა, რომ ყველგან თითო შაურის ალების ნება ჰქონოდა, მაგრამ საბჭომ გადასწყვიტა: რიყზედ თითო შაური დაინიშნოს და იმ ხაზზედ კი, რომელიც მრეწის მოედნიდან მორონცოვის ძეგლამდე მიდის, ისევ სამი კაპეკი დარჩეს.

«მწყემსი» ეკითხულობთ:

«ამას წინად მბილისის მეტეხის ციხის მღვდელმა გამოაცხადა მეტის-მეტად მოსაწონი აზრი საკითხავ წიგნებისათვის გაჩენილან, იშრობენ თავიანთ ლოყებში სისხლს და თვალებში სინათლეს კაცობრიობის მტრებისაგან მოგონილს სკოლებში?!

***

ამ გვარის შეხედულებისა ვარ ქალების დანიშნულებაზედ. როგორც ჰხედავთ, პოლიტიკურადა და ისეც, რა მხრიდანაც ვინდათ, ძალიან «კეთილ-საიმედო» ვინმე ვყოფილვარ. მუთაისში «დადგმულმა და მერე აღებულმა ქალების კითხვამ» დამარწმუნა, რომ ჩემსა და დ. ძეგელს გარდა სხვანიც ბევრი ყოფილან «კეთილ-საიმედონი». მე ამით, ამ ამხანაგებით, მეტად ვამაყობი... მუთათელი კეთილ-საიმედონი ჩემზედ უფრო პოლიტიკურად მოიქცნენ!.. «წარაბაღელმა ლიბერალობამ» ისე შეაშინა, რომ პირ-და-პირ გამოსვლა მოედანზედ ვერ გაბედეს. მაგრამ ჯერ ერთი, რომ ქალებისაგან მიცემულს გაკეთილებზედ ერთჯერ-

ნების შეგროვებისა ციხეში მყოფთა ტუსათათვის.

«**მხოლოდ** დღემდის არაინ გამოჩენილა მუთაისის ციხის ტუსალებისათვის, რომ ამისთანა კეთილი აზრი აღეძრას მათზე. იმათშიაც მრავალი პირია, რომელთაც კითხვა იციან და რომელთაც დიდ შეღავათს მისცემს წიგნების კითხვა განსაკუთრებით რელიგიური და კეთილ ზნეობის შინაარსისა.

ჩვენ სრულიად დარწმუნებული ვართ, რომ ყველანი თანაგრძობას ვაძლავებდნენ ამ კეთილ საქმეზე და შესწირვენ საკითხავ წიგნებს ტუსალებისათვის, ვისაც რა შეეძლება და რა ენებება.

პატიოსანი სიტყვა მოგვცა მუთაისში მცხოვრებმა ბ. ზურაბ ბარძიმიშვილმა, რომ ის თავის ხარჯით მუთაისის ციხის ტუსალების სასარგებლოდ შესწირავს ერთ დიდ შკაფს წიგნების შესანახავად.

ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ ციხის მღვდელი მამა მკრპობირ ძაქანიძე ითაყვება იმდენს, რომ წიგნების სიას შეადგენს და მიიღებს შეწირულ წიგნებს. ამასთან იმედი გვაქვს ტუსალების ზედამხედველისაგან, რომ მონაწილეობას მიიღებს ამ კეთილ საქმეში.

«**მთხოვთ** ყველას, ვისაც რომელიმე წიგნების შეწირვა სურდეს, ჩვენი გაზეთის რედაქციაში გამოგზავნონ და მათი სახელები იქნება დაბეჭდილი შეწირულ წიგნების ჩვენებით».

იქვე ვკითხულობთ: «**მიდრემდის** იმერეთის ეპარხიის კათედრაზე დანიშნებოდა ყოველად სამღვდლო შაბრიელი, მედავითნეთა განწესება ძლიერ ადვილად მოხდებოდა ხოლმე. ხშირად წესდებოდნენ უსწავლელნი და უცოდინარნი, მაგრამ რაც ყოველად სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსი შაბრიელი მობძანდა, მას აქეთ მედავითნენი გამოუტყდებოდნენ ვერ განწესდებოდნენ. მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ ბოლოს დროს გამოცდილ მედავითნეებშიაც გამოკრიგნ ისეთები, რომ

ორჯერაც არ დასწრებინ, რომ შეეღვინათ თავიანთი აზრი მათს მომზადებულობაზე და განვითარებაზე და რომ სამართლიანი შედარებით დაუახება შესძლებოდათ, და მეორეც ის, რომ ქალების სუსტს მხარეს მიაქციეს თვალ-ყური, ე. ი. მეტის-მეტს თავ-მოყვარებას. ბულში გარდაწყვეტილი ჰქონდათ, რომ ქალი სხვა, კაცი სხვა, შუა უზის დიდი მზღვაო რიო, მამასადამეო, დაასვენეს, ქალს იმდენი სასყიდელი არ ერგება მასწავლებლობისათვისაო, რამდენიც კაცსაო. ეს დიდი ფილოსოფია არის, რასაკვირველია, მაგრამ ისე ღრმაც არის, რომ თუ თვალ-საჩინო მაგალითებითა და ფაქტებით არა, ისე ყოველი მომაკვდავი ვერ შეიგნებს. ამიტომაც მიმართეს ცხოვრებას და აღიარეს მეორე დიდი ფილოსოფია, რომ ქალის შრომას ბაზარში ძვირად არ ყიდულობდნენ... აქ კი დაჰყარა ფარ-ხმალი, ღეთის წყალობა გაქვთ,

მელნიც თელით ამოიკითხავენ საღმრთო წერილის წიგნებს და გლოვა ხომ თითქმის ყველამ ცუდად და ძლიერ ნაკლებ იციან. ეს შენიშნათვითონ ყოველად სამღვდლომ და ამ ბოლოს დროს მედავითნეთა და პანომრებთა გამომცდელად სხვა პირი დაყენა და ზოკიერთ ძველ განწესებულ მედავითნეებსაც იბარებს ხელ-ახლა გამოასაძღვლად...

ყოველად სამღვდლოს აზრი ამ შემთხვევაში ის არის, რომ ყველა ახლად განწესებულნი მედავითნენი იყვნენ კარგად მცოდნენი თავის მოვალეობისა».

«**ძაგვას**» გაუგონია, რომ სხელმწიფო ქონებათა მინისტრს, ობილისში ყოფნის დროს, განკარგულება მოუხდენია შესდგეს კომისია მცოდნე პირთაგან შესამუშავებლად იმ კანონებისა, რომელნიც უნდა დაწესდნენ ძაგვასში მოსარწყავ წყლით სარგებლობის თაობაზე. კომისია დაიწყო თავის მოქმედებას მომავალს ნოემბერში.

მამოსულა კანონი, რომლის ძალითაც, სხვათა შორის, ობილისის კადეტის კორპუსის და ძაგვასის სამხედრო პროგიმნაზიის მასწავლებლო, აღმზღვლო და სხვა აღმინისტრაციულ პირთ მიეცემათ უფლება დამატებული ჯამაგირის მიღებისა ყოველ ხუთის წელიწადისათვის. მადა სამსახურისა დაიწყება სამსახურში დანიშნის დღიდან; იმ პირთ კი, რომელთაც დაუმსახურებიათ ეს ჯამაგირი, მიეცემათ იგი ამ კანონის დამტკიცების დღიდან.

ერთი «**სასხვა-და-სხვა ამბავი**» ამბავი უნდა შევატყობინოთ მკითხველებს, რომელიც ქრონიკაში ვერ მოექცეოდა, თუ რომ ქართულ სახელმძღვანელოებს არ შეეხებოდეს. თურმე სიმბირისკენ, სემირჩიის მახრაში, გლეხ-კაცებს შორის კარგა ფული გროვდება ქართულ სახელმძღვანელოების გამოსაცემად. მკითხველი მიხვდება, რომ ეს ფული გროვდება

რომამ მოწინააღმდეგე, რომელნიც მეტის-მეტე თაყვანობით ჰმედავდნენ ეთქვათ წამოუწიოთლებლად, რომ საქმე გაკეთდეს, თორემ ქალი იქნება, თუ კაცი, ორივე ერთი სასყიდელი უნდა მიეცესო და ერთი და იგივე უფლება, რადგან მოთხოვნილებაც, მოვალეობაც და პასუხის გებაც ერთი და იგივე აქეთ საზოგადოების წინაშეა. ალილოუა, თქვენს საქმეს, ჩემო ბატონებო!.. თუ აგრეა და მამ კაცი რაღად არის კაცი და ქალი რაღად არის ქალი?!.. ჰო, აბა, მითხარით, თუ ბიჭი ხართ!!.

ამ კითხვამ, ჩემის თანამოაზრეთაგან მიცემულმა, დიდად ჩააფიქრა მთელი მუთაისი. მთელი სამი კვირა ამის პასუხისათვის იტუნდა თავს მუთაისის საზოგადოება. დიდი და პატარა, ქალი და კაცი, მღვდელი და ერი, თავადი და აზნაური, ვაჭარი და

იმ გამოჩენილ სახელმძღვანელოებითათვის, რომელთ ავტორმ, ანუ «**გადმომკეთებელმა**» დაზნა თითქმის ყველა კანცელიარიების იატაკი. ამ ფულების შეწირვაზედ ეტყობო, სამართლიანად ამბობს სემირჩიის გუბერნატორი, რომ ჩვენს გლეხკაცებს არა აქეთ შეგნებულნი ის საგანი, რომლისათვის ფულსა სწირვენო, თორემ სად სემირჩიის გლეხკაცი და სად ქართული სახელმძღვანელოებიო!

რუსეთი

— **ჩინანსთ** სამინისტროში წარუდგენილ განსახილველად სახელოსნო მრეწველობის დამხარებელი საზოგადოების წესდების პროექტი. ამ საზოგადოებას საგნათა აქვს წარმატება მისცეს ხელოსნებს, როგორც ნიეთიერად, ისე ზნეობრივის მხრივაც. მანახმად პროექტისა საზოგადოების ერთს უშთავრესს ლტოლვილებს შეადგენს: 1) დაადგინოს ოსტატ-ხელოსანთ და ქარგლებ შუა კეთილი და კანონიერი დამოკიდებულება; 2) დააწესოს მზრუნველობა შეგირდების თვალ-ყურის სადევნელად; 3) მოახდინოს ხოლმე ხელოვნების წარმატებისათვის საზოგადო გამოფენები ხელოსნობის ნაწარმოებისა; 4) გამართოს ბიბლიოთეკები, საზოგადო საკითხავები და საკვირაო სკოლები; 5) დაარსოს ხელოსნების ყოფა-ცხოვრების ეკონომიურად გასამჯობინებლად, საზოგადოების თანხით, საამხანაგო დუქნები და სხ. და სხ.

— **შრალის** მადნის ქარხნებში მუშებს არეულობა მოუხდენიათ და ორი გამგე ქარხნებისა მოუკლათ.

უცხოეთი

— **ამ დღეებში** ერთი გასაკვირველი ამბავი მომხდარა ავსტრიის და რუმინის

გლეხი, მოსწავლე და მასწავლებელი!.. ასე წარმოიდგინეთ, რომ კარდიანმა და უკაკარდომ, ჩინიანმა და უჩინო ჩინოენიკებმაც კი მიიღეს მხურვალე მონაწილეობა!.. სამინელმა სიცხებმა და ქარებმაც კი ვერ შეაშინა მუთაისის «**პუბლიკა**» ბულვარში ამ პაპანაქება სიცხეში და ქარში ხედავ ხალხს ჯგუფ-ჯგუფად დამდგარს; არის გაცხარებული ბაასი, მაგრამ ევროპის პოლიტიკაზე და ბისმარკის მანქანებზე კი არა, არამედ «**ქალების საქმეზე!**» მამარჯვების მაგიერად გეუბნებიან: «**ქალების საქმე**» რა მდგომარეობაში არის ნეტავიო?.. «**ქალების საქმის**» შესახებ რა ამბები ისმისო? ქალებმა გაკვეთილები როგორ მისცესო?.. და სხვა ათასი!.. მანსაკუთრებული მოძრაობა ეტყობოდათ გემნაზიელების მხიარულს კამანდას. ბოლოს, როგორც იყო, გაეარდა ხმა, რომ «**ქალების**

სამზღვარზე, — **რამდენიმე რუმინის** საღდათი გადასულა სანდუგში და ერთი ავსტრიის უსწამდ მუშეებმა, რომლებმ იმიტომ, რომ ეს უსწამდ რუმინის სამღვდლო მოსიაო. ავსტრიის საღდათების რატამ განდგენა ისინი უსწამდამ და რამდენიმე კაცი კადეტ დაატყვევა. — **თუმცა** კენის გაზყოფი აზაფერს მნიშვნელობას არ აძლევს ამ შემთხვევას — **ამბობს** «**ესო**», — მაგრამ რუმინაში ესლა ამ გვარამ მოძრაობას, რომ ეს შემთხვევა უბრალო შემთხვევად არ უნდა ჩათვალოს და უურადლების დირსიაო.

— **ამავე** გაზეთს მოჰყავს ერთი ბერდინიდან მოსული ტელეგრაფი, რომელშიაც ფრად სანტუკუსო და უურადლების დირსია შემდეგი ცნობები: «**იმ** მოვლენებთ, რომელნიც საფრანგეთში ხდებოდა, თავადი ბისმარკი გულ-გრილად, გულ დამშვიდებით უმრესის; მას ჟურნალბით არც რუსეთისა ემინან, ის უწინდებულად იმ აზრისა, რომ აღმოსავლეთის საქმეები გერმანიისთვის არ არიან სანტუკუსონი და იმათი გულისთვის ერთ საღდათსაც არ შესწირავს. მართლდა, გერმანიის გულ-გრილად ეზურება ოსმალეთის და ჩერნოგორიის სამზღვრის საქმეს, მაგრამ ამასთანავე იმან უნდა დიდის უურადლებით ადვენოს თავა-ყური რუსეთის გამდებრებას და, განსაკუთრებით, იმას, რასაც იგი კონსტანტინეპოლის შესახებ ჭფიჭობს; თუ საჭიროება მოითხოვს, ჩვენ, რასაკვირველია, მოქმედებასაც დავიწყებთ. მანინ, ვგანებთ, რომ თვით ინგლისიც თავი, ძველებურს პოლიტიკას დაუბრუნდება რომელსაც ასე გაცხარებით იცავდა ღორდი ბიკონსვილი. ამისათვის ჩვენ არ უნდა გავწუხებდეს გლადსტონის სრული უნიტობა გაკუმე პოლიტიკის საქმეებში; იმის დანაში წასვლას ჩვენ მიმართულებების წრეები არაფერს მნიშვნელობას არ აძლევს».

— **ბერდინიდან** იწერებიან, რომ თავადმა ბისმარკმა რადენსამე ხანს გადასდგა თავის პოლიტიკო-სოციალური განხების პროექტებო.

— **მუსხარ-ფაშის** გერმანიაში მისე-

საქმე» ობილისს გაამგზავრეს უმაღლეს მთავრობასთანაო!.. ახლო ამან გამოიწვია ახალი კითხვები: ნეტავი «**შტატში**» ვინ იქნებოა? შტატ გარეთ ვინ დარჩებოა?.. ბოლოს, ამასაც მოვლო ბოლო და გარდაწყდა საქმე!.. მაგრამ ისე კი, რომ ორივე მოწინააღმდეგე მხარე ნახევრად გამარჯვებული დარჩა და ნახევრად დამარცხებული... შტრო კარგი — არც წვადია დამწვარი და არც შამფური!.. ამას კი მოვლიან, რომ ის, ვისთვისაც წვადიც და შამფურიც განმზადებულია, დაიწვის უსათუოთაო!.. ჩვენ ეს არაგვეყრა, რადგან ამ გვარი რამეებისათვის ჯერ მუთაისში «**სტრაზი**» არ შემოუღიათ.

(დასასრული ხვალ)

ღის თანხაზე შედგეს სწორედ გერმანიის განხორციელება: როდესაც მუსთარ-ფაშამ და თავადმა ბისმარკმა ერთმანეთი ნახეს, პირველმა აუხსნა მეორეს, რა განკარგულებას მდგომარეობაშია სულთანის რამდენიმე სასულელო და რამდენიმე ციხის განმარტება. ეს სასულელო სა-სულელოს შემწობას, რომელიც შეუძ-ლიან ჰქონდეს მხოლოდ გერმანიისთვის და ავსტრიისთვის შეკავშირებაშია. მარ-ტო ამ კავშირს შეუძლიან მანამდეც რამდენიმე სასულელოს შინაური ციხეებუ-ბის მოხდასა და მანამდეც საქმეების განხორციელება. შემდეგ მუსთარ-ფაშამ დაწერა მტკიცება, რომ ორივე სასულე-ლოსთვის სასარგებლო იქნება ერთად შეკავშირება, თუ ვინცდაც, კერძაში მშვიდობიანობა დარღვევა; ესაა რამ-დენიმე წინა სრულიად სხვა რამე მანამდეც ნებების ინსტრუქციებისა, თავადმა ბისმარკმა დააწერა მუსთარ-ფაშა, რომ გერმანიას მეგობრული გან-სახლება აქვს რამდენიმე, მაგრამ მასთან ავსტრიას და გერმანიას კავში-რის დატერა არ შეუძლიან, რად-განაც ამ გარე კავშირი ეწინაა ერთს სასულელოებს, რომლის წყნარ არც გერმანიას უნდა და არც ავსტრიასა. მძაბრამ—დაუძალა ბოლოს ბისმარკ-მა—მანამდეც და მანამდეც მე არაფერს დებ-რავლება არ ვხედავ, რომ ავსტრიამ და გერმანიამ თავიანთ მშვიდობიანურს კავ-შირს რამდენიმე შეეერთონ,—გერმანიას ამხედ დიდის ვაჟიფრადებით დათანხ-მდება.

— უგანასკნელთ ბუღვარის მძა-ბრებისგან და სწორედ გერმანიის მხ-დენილი განკარგულებით ძლიერა შთა-ბუქვდება მოუსდენიანთ ვინსტონტონ-ბოლში. იქ ჭფრებობენ თურმე, რომ ამ განკარგულებათაგან სხანს, რომ ბუღ-ვარის მტკიცედ განდარწვევებით, რუ-სეთის მხრეზელობისგან უთუთ დახს-ნას თავი. ერთი ამ განდარწვევებით სრულიად უნდა გაუქმდეს ის ნაციონა-ლური ჯარი, რომელიც რუსეთის წარ-სულს ამის დროს ნებაყოფლობით შე-მოსულია მეომრებისაგან იყო შემდგარი. მეორე ბუღვარის საერო გრების გან-კარგულებით უქმდება დრავინის ბრი-გადა, რომელიც კონსტიტუციის შეცვ-ლის შემდეგ, უნდაარმების მაგვრად, გენერალმა გუბარსმა შეადგინა და უფ-როსებათ სულ რუსის ოპონტები დაუ-ნიშნა. ბუღვარისგან ამ გარე მტკიცედ განდარწვევებით იმასაც აფიქრებენს რამდენიმე მძაბრების წყნარს, რომ ბუღვარისგან რუსეთის გაკლენამ ძლიერ იკლა. უფრო დიდს მნიშვნელობას ბუღვარის სამხედრო გამკობის ორ ნაწილად გაყოფას აწერენ. აქამდის არამც-თუ მარტო ბუღვარის ჯარების მოწ-ეობა და გაწონება იყო რუსის გენარ-ლების ხელში, არამედ თვით სამხედრო გამკობაც მთლად იმათ ეჭირათ; ესაა კი სწორედ გრების ასაღი განდარწვევით, რუსის ოპონტებს მარტო ინსტ-რუქტორების თანამდებობანი-და ეჭირე-ბათო; ჭფრებობენ, რომ ეს უგანასკნე-ლი განკარგულება რუსეთს პოლიტი-

კურ ზედ-მოქმედების ნიშნად აცლის თუ სრულიად არა, დროებით მანამდე რუსეთი იმუღებულა განუძღეს ჯერ ჯე-რბით და მეგობრული დამკვიდრებუ-ბა აქონოს ბუღვარისთან, ვიდრე მის შემთხვევა მიეცება, რომ თავის უფლებ-და გაკლენა უგანა დაიბრუნოს. სმება, რომ რუსები ცდილობენ თავის ერთგუ-ლი პოლიტიკისთვის შემწობით რამდენ-იმე ბუღვარის პარტიის მომხრის თა-ვისკენა.

— პარტიის განდარწვევებულა სმება, რომ ამ ცრუა ხანში საფრანგეთის მინისტ-რი პრეზიდენტი უფლ ჟერი და რუსეთის გარეშე საქმეთა მინისტრი ერთმანეთს ნახებენ.

— იტალიურს ოპონტისგან განუთ-ში გამეცხადებულა მეფის ბძანება, რომ-ლითაც ისპობა პურის დაფქვის გარდა-სასაღი მომავალი წლიდან. ეს გარდა-სასაღი ძლიერ აწუხებდა იტალიის და რბი სავსს და ფრად სასამოვნო მოკ-ლენას, რომ ეს მძიმე ტვირთი ესნება მათ. ეს განკარგულება ცხადად ამტკი-ცებს, რომ იტალიას მინანის საქმე გარდა აქვს. როდესაც ეს საწინააღი გარდასასაღი წესდებოდა, მაშინ იტალიას 400 მილიონადინ დეპონტი ჰქონდა. ესაა კი იტალიის შემოსავალი განსავს-დალიან განდარწვება.

— ინგლისური განუთი «ტაიმა» ესპანიის და საფრანგეთის ერთმანეთის დამკვიდრებულაზე სწერს, რომ თუ საფ-რანგეთისა და ესპანიას შუა გულ გრილ-მა დამკვიდრებულამ ვიდრე დიდხანს გასტანა, მაშინ ეს უკველ მხრე ესპა-ნიისთვის იქნება მანებული და არა საფ-რანგეთისთვის თუმცა ესპანის დარწვევლი ჭეყნა არის, მაგრამ იმას გარეშე შე-მთხვევა აქვს დამტკიცოს თავისი სულ-გრძელობა და გონიერი პოლიტიკა, თუ სულ ყველაფერს, რაც მოხდა მათ შო-რის, დაივიწყებს და უგანადლებს აღარ მიაქცევს.

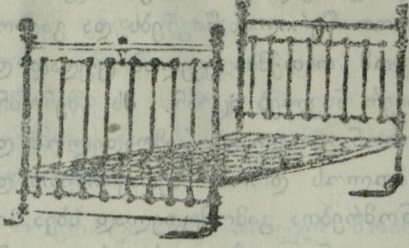
განსხადებანი

მივიღეთ ბევრი ფოშტის ქალაქი, რიფისა და ბევრი სხვა ნაირი კონ-ვერტებით, აგრეთვე რკინის კალმები, კლეონკები, თეთრი მეტალის ფოდ-ნოსები, ტუალეტის საპონი, ჩაი 1-ს მოკრფვისა და სხ. სულყველაფერი 25%-ით უფრო იათად იყიდება, ვიდ-რე სხვაგან სადმე ინგლისურს მალა-ზიებში. იქვეა ზოგიერთა კაცის ტან-საცმელიც, დრაფი, ტრიკო და სხვა. ამეებშიც ფასი ძალიან დაეთმობათ მყიდველებს. (10—1)

ღავით კაჯალი

აწარმოებს ყველა ნაირ საქმეებს, განსაკუთრებით სასისხლო სა-მართალში. საპიორნის ქუჩა, ზაბლოცკის სახ-ლი. (10—8)

ინგლისური რკინის კრამოტები

ერთის საწოლი 7 მანუიდან და ორის საწოლი 14 მანუიდან, მათი ლეები, ზღვის ბაღსით გატენილი 5-დან 8 მანუიდან. ვიდრე შემდეგი ნიკ-თუბა იყიდება 25%-ით უფრო იათად, ვიდრე სხვაგან სადმე: ბრიტანიის მეტა-ლის ნიკთები, ჩაინები, საკარაქე, სა-შქრე, ჩასა და სტოლის კოჭრები ჩანგ-ლებითა, ფანდისა, დასადგმელი, პირის-სანანი, სტაქნები, სუფოკინი, საწურა-კები, რიშები, გრადინები, საქაშები,

თეფები, ბლუდები, სასადათები, ტაშ-ტები, სარმეები, სასარმეები, უნაბი-ცის საფხეები, უნაბიციები, ციხისა და ქალისა, ავინები, ხლისტები, ტანისა-მოსის დასავადებები, საბალო მკარა-ლები, გაქები, უთოები, წისკილები, სურხები, ქალები, კლიტები, ინგლისის თოფები და რეკლეკები, პიუბი, ზა-რადები, გახიფები, საფანები, ნინ-ბები, ვატრპრუქები, საბნები, ჩულები, წინდები, სუფრები, სადტეტებისათვის რკალები, ემადანი ჭურჭელი, მურა-ბები, გამფეტები, პიუფები, სოუსები, ზღვის ბაღსი, დიმიტოტები და სხ. ინგლისურს მალაზიებში №№ 156, 157, 158, 159 და 160. ამ ნომრებს უგანადება მიაქციეთ. (100—1)

ინგლისის მადასი

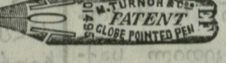
თიის-აგოპანი

გაპ-გასტარი

ამაგრებს თმს და ადრინდელ ფერს აძლევს, ფასი ერთი შუმი-სა 2 მან., გავსანით 2 მანუთი და 28 კან. (100—50)

საგლოტუსო

კალმები

რომლებითაც შეიძლება წერა სულ მსხვილ, უსუფთაო ქაღალდი. ერთადერთი სააგენტო—ინგლისის მალაზია. იქვეა აგრეთვე სხვა-და-სხვა გარის კალმები, უკველის „ხელისათვის“—25% იათად, ვინემ სხვაგან. იქვე: მელანი, ქაღალდი, კანკრები, რეულები, ჯაქი, კარანდაში, პენალი, კალმები, ბუმაქნიკები, პორტ-სიგარები, ალბომები, რამები, მკარატები, სამართებები, სანთელი, სალესი, რამაშები ჭურჭლების საწმედად (ბორაჯი), თეთრულისათვის, პატარა ხალკი, ატაკისათვის კლიონკები, ტასტები, სავარდლები, სარკები, სავარცხლები, ბუმი-ნნი, ზარები, ზინკლები რეუტები, ვატრპრუქები, მზის-სათები, კომპასები, ტერმომეტრები, მეწები, ნემსები, მანატები, სვისტოები, ზომიჩი, ქამრები, სარტულები. საუფრო, პრობები, საპრობები, გრანები, ფაღტრები, შოტები, თავის. ტანისამოსის, ცხენის და პატენტის მკანტოშები, გრანები, საქმეა ქაღალდი ვატრ-გლოტუსისათვის და სხვ. და სხვ. პატაშქი—20 კ. (100—98)

მანანდა

ხორავისა, რომელიც იყიდება თბი-ლისის ბაზრებში, დუქნებში და ხელ-და-ხელ 1 ოქტომბრიდან 1 ნოემბრამ-დე 1883 წ.

- გამომცხვარი პური რუ-სთის ფქვილისა — 1 გირ. 5 კ.
- აჭურის ფქვილისა: პირ-კველის ხარისხისა — 1 გ. 2 1/2
- მეორისა — 1 გ. 2 კ.
- იმავე ფქვილ. თორნიში გამომცხვარი
- პირველის ხარისხისა — 1 გ. 5 კ.
- მეორისა — 1 გ. 3 კ.
- მესამისა — 1 გ. 2 1/2
- ჯვარის-მამის პური:
- პირველის ხარის. ლავაში 1 გ. 5 კ.
- მეორის ხარის. ლავაში 1 გ. 3 1/2
- მესამისა — 1 გ. —
- ძროხის სორცი:
- პირველის ხარისხისა — 1 გ. 8 კ.
- მეორის — 1 გ. 7 კ.
- სუვი . . . — 1 გ. 15 კ.
- ცხვრის სორცი — 1 გ. 8 კ.

რკინის გზა

თბილისიდან ქუთაისისკენ მიდის 8 საათზედ და 31 წამ. დილით. თბილისიდან საშურამდინ 3 საათ. და 11 წამ. შუადღის უკან. თბილისიდან ბაქოსკენ 11 საათზედ და 11 წამ. ღამისა. ბაქოდგან თბილისისკენ 10 საათზედ და 23 წამ. დილისა. ქუთაისიდან თბილისისკენ 12 საათზე, და 25 წამ. შუადღ. უკან. ქუთაისიდან ბათუმისა და ფოთისკენ 5 საათზედ და 20 წამ. შუადღის უკან. ბათუმიდან თბილისისკენ 8 საათ. დილისა. ფოთიდან თბილისისკენ 8 საათ. და 45 წამ. დილისა. ფოთიდან ბათუმიდან მომავალი თბილისში შემოდის 10 საათზედ და 25 წამ. ღამისა. ბაქოდამ მომავალი შემოდის თბილისში 7 საათ. და 49 წამ. დილისა.